

*Niets was eenvoudig, bekend, veilig, voor waar
aangenomen, gegarandeerd.*

– Janet Frame

I

Zomervakantie. Judith was het erf van haar ouders in geen weken af geweest, de verwilderde tuin, het enorme bouwvallige huis, dat haar zusje in een mix van overmoed en onschuld onze villa noemde. Als jong meisje had Judiths moeder van een kasteeltje gedroomd en Judiths vader, die onlangs fel afstand van zijn ouders had genomen, omdat ze nazi's waren geweest en evengoed het lef hadden gehad zijn jonge vrouw af te wijzen, was zo verliefd en hoteldebotel geweest dat hij de ruïne met geleend geld had gekocht. Omdat het theoretisch gezien jugendstil was. Maar nu, ruim veertien jaar later, groeide de renovatie hem op slinkse wijze boven het hoofd, alsof het huis maar al te goed wist dat hij zich nooit gewonnen zou geven en hem, de autodidactische bouwvakker, daarom tot levenslang veroordeelde.

De wetenschap dat er ooit zoiets als school had bestaan verdampte in de hitte. Haar verwoede overlevingsstrijd kort voor het eind van het schooljaar leek haar vanaf hier, in de diepte van haar tijdgraf, even vaag als het vooruitzicht op het onvermijdelijke nieuwe begin in de herfst, met wat kleine wijzigingen (Oudgrieks als nieuw vak, een zwangere wiskundelerares en misschien, voor de nodige sensatie, een nieuwe, ongetwijfeld ook nog gedragsgestoorde leerling) waar Judith met moeite huiachelende interesse voor zou hebben kunnen opbrengen. Maar er was hier toch niemand.

Xane was, anders dan voorgaande jaren, aan het eind van het schooljaar meteen naar Frankrijk gestuurd. En Claudia bracht zoals elk jaar de hele vakantie bij haar grootouders door, in een dorp ergens ver weg in het westen. Judith en Xane wisten best dat haar brieven over verveling en heimwee beschaamde leugens waren, want Claudia was een geboren boerin, dat zag je al aan haar gezicht. Iedere keer dat ze elkaar langere tijd niet zagen, gingen Judith en Xane zich te buiten aan een minachting voor Claudia waardoor het aan het begin van het nieuwe schooljaar een tijdje onmogelijk leek om hun oude gewoontes weer op te pakken, dat wil zeggen, Claudia tot aanhoudende verbazing van leraren en medescholieren als goedmoedige, dienstbare satelliet achter zich aan te slepen. Xane en Judith waren een amazoneduo dat net deed of het te blasé was om met het voetvolk om te gaan. Niemand die het waagde het met hen aan de stok te krijgen. Wat Claudia te wachten stond als zij haar zouden laten vallen was niet helemaal duidelijk. Maar erg prettig zou het wel niet zijn.

Een goeie meid, had Xanes moeder ooit eens over Claudia gezegd, en sindsdien begonnen Xane en Judith hun korte, vergiftigde duetten vaak met de vraag: Hoe zou het eigenlijk met onze goeie meid gaan?

Vandaag was ik met oma paddenstoelen zoeken, zou de ander dan bijvoorbeeld met een piepstem antwoorden, een ansichtkaart van Claudia uit hun lagereschooltijd citerend. Maar inmiddels waren ze ouder en valser en zei de een: Waarschijnlijk mest ze de stal uit, en dan borduurde de ander daarop voort, en wast daarna haar haar met marseillezeep, waarop de een aanvulde, haar schaamhaar, zul je bedoelen, en de ander weer, onderdrukt lachend, ik hoop maar dat het niet het schaamhaar van haar opa is. Een tijdje geleden namelijk hadden ze, slechts op basis van foto's, samen geconcludeerd dat Claudia's grootvader eruitzag als een pederast.

Tot nog toe was het altijd goed gegaan, het in de herfst weer

oppakken van hun vriendschap met Claudia. Dat was niet zonder reden. Ten eerste vertrokken Xane en haar familie normaal gesproken later in de zomervakantie en kwamen ze pas terug als de school weer begon. Tegen die tijd was de lol er altijd wel weer af en schaamden ze zich heimelijk voor de dingen die ze weken eerder hadden gezegd. En die dubbele schaamte, namelijk ook de schaamte dat ze zich daarvoor schaamden, zorgde ervoor dat het thema een tijdje taboe was.

Een andere reden was dat ze aan het begin van het schooljaar Claudia's moeder vaker te zien kregen. Ze was nog jong, want ze had Claudia op scandleuze leeftijd gekregen, wat zo ongeveer met het eind van haar eigen middelbareschooltijd moest zijn samengevallen. Bovendien was ze betoverend mooi, een engel zonder enige opsmuk. En ze was ongecompliceerder en hartelijker dan alle andere moeders die ze kenden, omdat de andere moeders doorgaans een koppige veiligheidsafstand tussen zichzelf en hun jeugdige concurrentes in acht namen.

Misschien – Judith kon dat in die tijd niet zo goed inschatten – was Claudia's moeder, die iedereen Lizzie mocht noemen en tutoyeren, wel de reden waarom Xane en zij Claudia tolereerden. Maar natuurlijk lag het ook aan Claudia zelf, die ze allebei van klein af aan kenden, langer dan elkaar.

Claudia was even blond en vriendelijk als Lizzie, maar bij haar was alles wat grof uitgevallen. Haar neus stond vergeleken bij die van haar moeder maar een heel klein beetje meer omhoog, maar bij haar resulteerde dat meteen in een varkensneusje; ze bloosde continu en niet alleen op school, begon snel te zweten, struikelde over haar woorden en ging voortdurend met haar handen door haar haren, wat je ze goed aan kon zien. En terwijl je je bij Lizzie – of mevrouw Denneberg – in een vrolijke Franse film waande als ze een ijskoud stukje meloen in je vlierbessensap liet glijden, ervoeren de meisjes Claudia's gastvrijheid, die steunde op de pijlers volkorenbiscuitjes en een zelfgemaakte theepot, als plomp en vermoeiend. Claudia was het levende voorbeeld van

de slechte kopie. Dat begreep Judith pas toen ze volwassen was. Maar in die tijd wekte het feit dat het Claudia niet alleen aan elk talent ontbrak, maar ook aan het geringste vermogen om zichzelf anders voor te doen dan ze was, bij Xane en haar slechts agressie op.

Tegelijkertijd was dat juist de reden dat ze haar beschermden. Zij, van wie men had kunnen aannemen dat ze dit zachtaardige, onhandige, volgens alle jeugdige maatstaven enorm deerniswekkende meisje zouden pesten of op z'n minst verachten, hadden haar lang geleden tot hun vriendin verklaard. Bepalend daarin was de door hen bewonderde Lizzie Denneberg, die haar dochter met het onverstoorbare geduld van een kleuterleidster tegemoet trad en van wie ze destijds veronderstelden dat ze stiekem even erg onder Claudia's traagheid leed als zijzelf deden.

En tenslotte waren ze al lang geleden, in een toestand van kinderlijke onschuld, met Claudia vervlochten geraakt. Judith kende Claudia al vanaf de eerste schooldag en Xane, die op een andere lagere school had gezeten, woonde in hetzelfde gebouw.

Die eerste schooldag, op het feest van de versierde snoepzakken, had Judiths moeder het haar van haar dochter weer eens willen ontkennen. Ze begon al vroeg in de ochtend aan de procedure, waar koud water, citroensap, scherpgetande kammen en een krultang aan te pas kwamen. Judith raasde en tierde, haar moeders hand schoot een paar keer uit, zoals een draai om je oren destijds werd genoemd, haar jurk werd vuil omdat Judith tussendoor over de grond rolde en de zijden sjaal, die als een brede band haar haar in bedwang moest houden, paste qua kleur niet bij de enige andere jurk die ze nog had. In de auto verborg Judith haar mishandelde hoofd onder haar jas, Judiths moeder hilde stilletjes, Judiths vader speelde voor chauffeur en deed of zijn neus bloedde. Toen ze bij school aankwamen, waar opgedofte kinderen voor vaderlijke camera's poseerden, bleek de driejarige Salome ongezien een groot deel van Judiths snoep-

goed te hebben opgegeten en begon over te geven zodra ze op de stoep stond.

Judith droeg haar halflege snoepzak, waar de papieren slingers in flarden vanaf hingen, met kaarsrechte rug bij haar familieleden vandaan de school in, naar een klaslokaal dat nog naar verf rook. Ze negeerde dapper het eerste Pippi Langkousgefluisster. Maar toen ze door de juffrouw werd aangespoord om enkele voorgedrukte peren in te kleuren die haar persoonlijke symbool voor kapstokje, slossenkast en alle schoolboeken zouden worden, in elk geval tot ze kon lezen en schrijven, en ze ontdekte dat haar etui, als het volgende slachtoffer van het haardebacle, blijkbaar thuis was blijven liggen, kwamen de waterlanders. Op dat moment gaf een klein blond meisje een zetje tegen haar onderarm, schoof een zakdoekje haar kant uit, deelde alle viltstiften met haar en fluisterde later, toen ze weer buiten stonden, in vrijheid gesteld om terug te keren naar hun wachtende familieleden: Wat heb je mooie haren. Mag ik ze aanraken?

Judith knikte en Claudia aaide voorzichtig over haar hoofd, haar mond halfopen van inspanning, en zei vol verbazing: Net rode suikerspin.

Dat was het begin.

Xanes eerste ontmoeting met Claudia was naar eigen zeggen weggezonden in de nevelen der jeugd. Judith verdacht haar ervan iets achter te houden. Maar Xane leek zich daadwerkelijk niets speciaals te herinneren en beweerde dat ze jaloers was op Judith vanwege het concrete verhaal met de suikerspin, overigens de enige goede formulering die ze ooit uit Claudia's mond hadden gehoord. In Duits was ze later een superkneus, nog erger dan in de andere vakken, afgezien van biologie en tekenen.

Kort voordat ze naar het gymnasium gingen hadden ze elkaar voor het eerst met z'n drietjes ontmoet. Lizzie Denneberg wilde de twee vriendinnen van haar dochter aan elkaar voorstellen, aangezien ze alle drie bij elkaar in de klas zouden komen. Lizzie nodigde ook de moeders uit. Xanes moeder was die dag

naar de kapper geweest en zag er behoorlijk topzwaar uit, zeker vergeleken met mevrouw Dennebergs jeugdige paardenstaart. Ze probeerde deze imperfectie te verbloemen met uitbundige loftuitingen voor Lizzies fleurige balkon. De verlegenheid van Judiths moeder werd door de andere twee als elegante terughoudendheid beschouwd. Gelukkig zat ze net in een gezonde fase.

Terwijl de moeders koffiedronken trokken de meisjes zich terug in de kinderkamer. Claudia wilde bloemen van zijdepapier knutselen en legde haar bonte velletjes papier, het bloemen-draad, de scharen en het plakband in een in haar ogen onweersaanbare uitstalling op de vloer. Judith en Xane staarden elkaar als door de bliksem getroffen aan. Ze hadden allebei een soort tweede Claudia en een overeenkomstig kinderachtige middag verwacht. En nu waren ze door het dolle heen, vanwege de onvermoede nieuwe mogelijkheden, maar ook in de war vanwege hun verplichtingen ten opzichte van Claudia, die nietsvermoedend tot het vijfde wiel aan de wagen was geworden.

De zomer voordat ze naar de bovenbouw gingen was alles anders dan de jaren daarvoor. Xanes ouders hadden de vakantie met het gezin om de een of andere redenen compleet moeten schrappen en Xane was, net als Claudia, meteen de eerste dag van de vakantie door een onbekend oord opgeslokt. Ze bleef langer weg dan Judith had verwacht. Toen ze eindelijk belde, bekende ze met veel gegiechel en verdachte afleidingsmanoeuvres dat ze op de terugweg nog een paar dagen bij Claudia langs was geweest.

Een paar dagen, herhaalde Judith langzaam, hoe lang precies?

Maar Xane deed alsof ze dat niet meer wist, even wachten, zei ze, ik ben op zondag uit Nice, dus was ik op maandag – of nee, volgens mij was het pas maandag toen ik...

Laat maar, zei Judith, is ook niet zo belangrijk. Xanes stem klonk even vals als haar verhaal, dat ondenkbaar was met die georganiseerde ouders van haar, en al helemaal met Claudia's

opa en oma, over wie Claudia altijd mopperde dat ze zo streng waren. Maar dat Xane en Claudia al voor de vakantie hadden geweten dat ze elkaar in dat dorp zouden ontmoeten, alleen zij tweeën, zonder Judith, achter Judiths rug om, dat kon ze zich nog minder voorstellen. En daarom moest ze Xane zien, zo snel mogelijk, en nodigde ze haar zonder omhaal voor een paar dagen uit, sprak datum en tijd af zonder eerst om toestemming te hebben gevraagd.

Je hebt *wat* gedaan, siste haar vader, jij dom, gedachteloos, egoïstisch stuk...

Judith was voor de zekerheid alvast maar begonnen met huilen voordat ze naar hem toe was gegaan, naar het tuinhuis waar hij al weken een sauna probeerde te bouwen. Haar moeder liet zich in die tijd vrijwel nooit zien, heel soms hoorde Judith, half in slaap, haar 's nachts het huis uit gaan met de hond.

Haar vader stond voor haar, in een stoffige werkbroek, zijn gezicht een onscherpe vlek die licht afstak tegen de achtergrond. Ze boog haar hoofd en hield haar ellebogen voor haar gezicht, hij legde de klopper neer, met een tedere, bijna bedachtzame beweging, maar toen was hij al bij haar en sloeg toe. Judith liet zich op de grond vallen en omklemde zijn enkels. Ze schreeuwde, smeekte en jammerde, maar het was al lang slechts een programma dat ze afdraaide, een rol die maakte dat ze zo goed als ongevoelig werd. Het was alsof je in zee werd overspoeld door een golf, en meteen nog een. Je wist wel ongeveer dat je niet langer onder water geduwd zou worden dan dat je je adem kon inhouden. Zoals ze ook wist dat ze haar tanden stevig op elkaar moest klemmen, maar haar nekspieren zo ontspannen mogelijk moest houden als haar vader haar uiteindelijk bij haar haar zou grijpen en haar hoofd een paar keer heen en weer zou schudden. Aangezien hij door haar boetvaardige houding op geraffineerde wijze gehandicapt was aan zijn benen, kon hij haar niet echt pijn doen. Een van de vorige keren had ze bijna een stuk uit

haar tong gebeten, om daarna voor het eerst van haar eigen spiegelbeeld te schrikken, vrijwel zijn complete handafdruk inclusief trouwring stond in haar gezicht en dan al dat bloed, dat ze nog lang in haar mond was blijven proeven. Toen hij met beide handen haar haar vast had, liet ze zijn benen los en rolde zich op als een egel. Eén schop, nog eentje, en toen was het voorbij.

Hij zat op een stapel Ytongstenen, zijn gezicht in zijn handen. Toen hij weer opkeek had ze bijna medelijden met hem, al droomde ze er op hetzelfde moment van dat ze de klopper door zijn knieschijf zou drillen. Je weet toch... mompelde hij en hij wees naar iets ongeveers, je kunt niet zomaar...

Judith kwam overeind. Ze deed haar best om nog wat na te snikken en haar neus op te halen.

Papa, ik wist niet... Xane is hier tot nu toe elke zomervakantie geweest... moet ik het dan maar afzeggen?

Haar vader schudde zijn hoofd en kreunde. En dat was precies waar ze op had gerekend. Daarom was het enerzijds haar enige mogelijkheid geweest en anderzijds zo'n groot vergrijp: ze moest haar vader voor voldongen feiten stellen, omdat hij geen gezichtsverlies wilde lijden. Niet alleen wat slaan betreft was hij voorspelbaar. Als Judith Xane had uitgenodigd, kon je niet terug. Xane was altijd welkom. Xanes vader was een bekend man. Judiths vader zou zijn gezicht niet verliezen. Dat was bijna het enige wat hij nog over had.

Bedenk maar wat, zei hij en Judith knikte. Maar flik het me niet nog een keer, want dan ben je er geweest.

Sinds ze Xane kende, kon Judith veel beter met zichzelf overweg. Vroeger had ze nooit iemand thuis uitgenodigd, ze zei altijd dat ze andere kinderen niet kon uitstaan. Haar ouders vonden dat geen punt. Die andere kinderen bleven in de waan dat het huis van Judiths ouders niet alleen te ver weg, maar ook te deftig voor hen was, met hun snotneuzen en chocoladevingers. Toen haar zusje drie jaar later naar dezelfde school ging, werden

de aanwijzingen voor een min of meer excentriek leven van de meisjes Baer concreter, aangezien Salome het altijd over *onze villa* had, net zoals ze de bakkerij van haar ouders als *onze Konditorei* betitelde.

De meeste kinderen kenden Bakkerij Baer, die in de buurt van school lag, wel. Ze heette vooral zo vanwege de fraaie alliteratie, want het was zeker niet zomaar een bakkerij. Je kon er ook koffiedrinken aan een tafeltje. Als *Gesamtkunstwerk* in de stijl van de jaren twintig verweerde ze zichzelf als Asterix en Obelix tegen de fabrieksbroodfilialen die haar omsingelden. *Konditorei* leek dus zeker geen overdreven term. Daarom geloofden de kinderen het verhaal van de villa ook.

Maar de reden dat Judith nooit iemand mee naar huis had genomen was dat ze zich schaamde voor de cementmolen voor de voordeur, voor het rood-witte afzetlint voor de onbruikbare tweede verdieping en voor het feit dat ze niet eens een fatsoenlijke badkamer hadden. Er was alleen een badkuip op leeuwenpoten in de keuken, waarin haar moeder vroeger de hele zondagochtend aria's lag te zingen in het warme water. In die tijd kon haar vader nog lachen als hij zich naar zijn eindeloze bouwwerkzaamheden begaf, waarvoor hij, zo morde hij later, best een paar zoons had kunnen gebruiken.

Judith verlangde naar het soort thuis dat Xane had, een burgerlijke nieuwbouwblokkendoos, barstend van degelijkheid. Maar Xane had het prachtig gevonden, dat had Judith meteen opgemaakt uit haar voor haar doen nogal domme opmerking – dus Pippi woont echt in Villa Kakelbont – en uit de uitdrukking op haar gezicht. Xanes ironische afstandelijkheid, die haar in Judiths ogen niet alleen aantrekkelijk maar ook gevaarlijk maakte, verdween altijd als ze bij Judith op bezoek kwam. Ze zag er dan bijna zo gelukkig uit als ze het verder alleen van Claudia kende als die een mooie papieren bloem had gemaakt.

Als Xane er was, vergat Judith de bouwachines en de afbladerende deurposten. Xane verbaasde het niets dat het vertrek

met de oude vleugel en het afgesleten parket in sterpatroon, waar Judiths moeder vroeger had gezongen en gedanst, de ‘gele salon’ werd genoemd, en ze liet zich vertellen dat er theoretisch ook een blauwe salon was, die momenteel als opslag voor gereedschap en blikken verf diende. Bij ons thuis hebben we alleen maar kamers, zei Xane, en ze trok haar neus op en stortte zich gillend, met wijd gespreide armen, de voortrap af, de tuin in.

Toen Xane uit de bus stapte zag ze er vreemd uit, korter haar, gebruinde huid en nog slanker en groter dan eerst. Terwijl er maar een paar weken tussen zaten. In haar hand had ze een brief die ze kennelijk net had geschreven. Judith deed alsof ze niet wist waar de dichtstbijzijnde kiosk was om een postzegel te kopen. Dat was niet zozeer gelogen als een weigering om na te denken. Toen Xane aandrong – kom op, je woont hier toch – werd ze bokkig, zweeg en schoot een leeg blikje de struiken in. Xane haalde haar schouders op en vroeg het aan een voorbijganger.

Toen ze de postzegel hadden vroeg Judith terloops naar de ontvanger van de brief. Xanes eenlettergrepigheid kon immers net zo goed het tegendeel betekenen, namelijk dat ze erom smeekte dat Judith het zou vragen. Maar uit de hoogte kwam het antwoord: Ken je toch niet.

Ik wilde alleen maar weten of je al sterft van verlangen naar ons Kuis Miesje, zei Judith vals. Xane keek even op en begon toen te lachen.

Kuis Miesje, herhaalde ze, die is goed! Wanneer heb je dat bedacht? Zeg, wist je trouwens dat ons Miesje al kan melken, ze heeft het me laten zien, alleen die ene truc uit Heidi, die met dat in je mond spuiten, daar moet ze nog even op oefenen.

In je mond spuiten, krijste Judith, je bent walgelijk, en toen moesten ze lachen en hadden ze het alleen nog maar over Claudia als Kuis Miesje en of ze in dat blonde schaamhaar van haar eigenlijk wel vlechtjes kon maken, en daarmee, met dat dunne laagje oude lijm, moesten ze het voorlopig maar doen.

De dagen met Xane verliepen eigenlijk hetzelfde als de dagen daarvoor. Toch voelde Judith zich op de een of andere manier verankerd, niet alleen stabiel maar ook verder weg, als een boot in een onbekende haven. 's Avonds bleven ze lang op en draaiden de paar lp's die ze bezat, daarna sliepen ze tot ver in de ochtend, lagen later in de tuin, mikten met steentjes op de regenton en ondernamen een halfslachtige poging tot het bouwen van een boomhut.

Met Judiths vader had Xane altijd al goed kunnen opschieten; tegenover hem gedroeg ze zich als een toonbeeld van verstand en volwassenheid. Als die twee met elkaar in gesprek waren kwamen ze op Judith haast vijandig over, die twee mensen die de afstand tussen hen beiden dusdanig in stand hielden dat ze zo geciviliseerd met elkaar konden praten als voorgeprogrammeerde poppen. Zij daarentegen was verbonden, zowel met de een als met de ander, en dan kreeg alles betekenis, de toon, de uitdrukking en ook het onuitgesprokene.

De kwestie met mama werd Xane tussen neus en lippen door meegedeeld. Judith constateerde weer eens hoe heerlijk ze het vond om anderen te horen liegen. O ja, trouwens, zei papa tijdens een eenvoudige maaltijd met broodjes en worstjes in de tuin, terwijl hij niet Xane maar zijn dochter zo geïnteresseerd opnam alsof ze een nieuw gezicht had, ik weet niet of Judith het al heeft verteld, maar haar moeder is een beetje overwerkt. Laten jullie haar maar met rust.

Geen probleem, zei Xane nonchalant terwijl ze met haar worstje cirkels in de mosterd tekende, we zullen ons op de achtergrond houden.

Super, die vader van je, zei ze later, en waar zit je moeder dan de hele tijd?

Waarschijnlijk in bed, zei Judith. Maar 's nachts gaat ze wandelen.

Dat zal ze wel nodig hebben, om bij te komen, zei Xane peinzend, volkomen tevreden met zichzelf en haar inlevingsvermo-

gen: die vrijheid om je leefritme compleet om te draaien. En Judith dacht, hou je mond nou maar.

Ze lagen naast elkaar te roken, overdwars in een mufte hangmat, de voeten in het gras. Judith stal sigaretten uit de pakjes die haar vader overal liet rondslingeren, ze nam aan dat hij het wist. Ze bewaarde ze in de tuin, in een geel blikje met het hoofd van een moor, waar ze regelmatig een nieuw verstopplekje voor zocht. Xane rookte overdreven en onhandig. Haar filter was altijd nat, ze stak haar pink onnatuurlijk in de lucht als een theedrinkend oud wijf en kuchte.

Eigenlijk mag ik helemaal niet roken, zei ze en ze schoot de peuk met duim en wijsvinger in een struik.

Dacht je dat ik het wel mocht? vroeg Judith en ze stak een nieuwe sigaret aan met de oude.

Ik heb als kind longontsteking gehad, zei Xane, ik was er bijna aan doodgegaan.

Judith zweeg.

Daarom gingen we in mei altijd naar zee.

Ik dacht dat jullie altijd in mei gingen omdat je ouders de drukte wilden vermijden?

Dat ook. Maar vooral vanwege mijn longen. De zoute lucht in de lente. De dokter zei: Ze mag nooit gaan roken later. Ik moest om de paar weken slijm laten afzuigen, dan kreeg ik zo'n masker op, lachgas volgens mij, en dan huilde en schreeuwde ik en draaide mijn hoofd weg, zo bruut... Ze liet de zin zonder einde in de lucht hangen.

Niet huilen, zei Judith.

Xane sprong op en gaf een trap tegen de hangmat. Rot toch op, zei ze en ze liep weg.

Even later kwam ook Judith overeind en ze gluurde om de hoek. Xane zat aan de tuintafel te schrijven. Waarschijnlijk de volgende brief. Judith besloot een boek te gaan halen uit haar kamer. Binnen was het stil en koel. De deur naar de gele salon, waar vader een groot, hoog bed voor haar moeder had laten neerzetten, was nog altijd dicht.

Judith liep haar kamer in en hurkte op de grond. Ze rommelde besluiteloos door haar spullen, pakte wat boeken op, haalde er wat foto's tussenuit en zat toen opeens op haar knieën naast Xanes weekendtas.

De brieven lagen helemaal onder in de tas, maar niet al te goed verstopt, zodat je alleen maar je hand langs de zijkant naar de bodem hoefde te laten glijden. En het enige wat ze deed was een blik op de afzender werpen. Toen stopte ze de brieven terug, liep naar buiten en ging weer in de hangmat liggen.

Op een gegeven moment kwam Xane terug. Volgens mij lust ik er nog wel eentje, zei ze.

Judith hield het blikje met de moor naar haar op.

Je vader zei net dat ik gerust je en jij tegen hem mocht zeggen, zei Xane giechelend, dat vind ik best gek: Heinz...

Tom is natuurlijk veel beter, zei Judith, maar ik neem aan dat hij gewoon Thomas heet?

Ze schrok van de uitdrukking op Xanes gezicht en ze had haar woorden graag teruggenomen. Maar als je ergens aan bent begonnen moet je het afmaken, anders stort alles in, preekte haar vader altijd, al kost het je veel geduld, helemaal wanneer het een veeleisend object betreft dat in eerste instantie vooral veel van je vraagt maar vervolgens veel meer zal opleveren, jullie zullen zien, dat is allemaal investering in de toekomst.

Xane stond voor haar, één hand tot vuist gebald, in de andere de nog niet brandende sigaret.

Sla maar, zei Judith zachtjes, je mag me gerust slaan, maar ik heb ze niet gelezen, ik zweer het.

Xane stond daar maar te staren.

Vuurtje? vroeg Judith en ze moest bijna lachen. Zo verging het haar helaas vaak, ook als haar moeder tekeerging en huilde, zomaar, zonder duidelijke reden, en dreigde dat ze 's avonds alles aan haar vader zou vertellen, dat die haar wel een toontje lager zou doen zingen, dat wist ze, en als het zo slecht met haar ging kon Judith zich toch niet gedragen als... en dan kon haar

moeder soms de woorden niet vinden en begon ze met iets te gooien, één keer zelfs met een pan, geen hete maar toch, en als zoiets gebeurde moest Judith soms lachen, hoewel het de situatie doorgaans niet verbeterde, integendeel, maar ze beschouwde het altijd maar als oprechtheid van haar kant.

Xane draaide zich om en terwijl ze wegliep zei ze, ben zo terug, en ze was zo snel terug dat Judith het gevoel had dat ze in de tussentijd hoogstens één hijs van haar sigaret had genomen, het leek wel magie. Ze kwam terug met de drie brieven in haar hand en gooide ze voor haar neer, je kunt ze gerust lezen, lees ze maar, maar dat wilde Judith niet, voor geen goud wilde ze nu dat waarvan ze zichzelf twintig minuten eerder slechts met moeite had kunnen weerhouden, ik wil niet, het interesseert me niet, houd je brieven lekker zelf of vertel me gewoon wat erin staat, wie is die vent eigenlijk?

En vanaf dat moment werd alles definitief anders, compleet anders, maar niet beter.

Vanaf dat moment liet Xane al haar gevoelens de vrije loop, steeds opnieuw, in een zoetsappige stortvloed van woorden: hoe ze die Tom in Frankrijk had leren kennen, hoe hij eruitzag, wat hij tegen haar had gezegd, dat hij een keer haar hand had vastgepakt, en de beste passages uit zijn brieven kende ook Judith al snel uit haar hoofd. In het begin vond ook zij het *ongelooflijk* dat Tom uit een dorp in de buurt van Claudia's grootouders kwam en *gewoonweg briljant* hoe Xane haar ouders had overgehaald en zichzelf bij Claudia had uitgenodigd. In het begin vond ze het een prachtig verhaal, uit opluchting omdat Xane niet naar Claudia was overgelopen, maar ook omdat ze brandde van nieuwsgierigheid, aangezien ze zelf tot nog toe maar twee soorten mannen had ontmoet, de jongens uit de klas die nog met smurven speelden en haar vader, die meelijwekkende mepper.

Maar al snel begon het dodelijk op haar zenuwen te werken. De enige momenten waarop Xane niet over Tom kon praten, allerlei diepzinnige gedachten met betrekking tot Toms karak-

ter kon debiteren en haar eigen gevoelens in steeds kleurrijker details kon ontleden waren de ritjes naar de groothandel, met Salome en papa. Voor Judith was dat het verschil tussen pest en cholera. Want haar vader, die niet meer in het herstel van zijn vrouw durfde te geloven, verwachtte van de meisjes dat ze meehielpen met boodschappen doen en eten koken. En Xane vond dat daadwerkelijk *interessant*. In de auto zat ze weliswaar vrijwillig achterin, zodat Judith en Salome niet naast elkaar hoefden te zitten, maar 's avonds liet ze zich door haar nieuwe vriend Heinz instrueren hoe je pasta en rijst moest koken, maakte samen met hem saladedressings en gedroeg zich in alle opzichten als het covermodel uit de dochtercatalogus. Als de zusjes tijdens het tandenpoetsen ruziemaakten, tot Judith begon te schreeuwen en Salome te bijten, bemiddelde Xane volkomen onpartijdig maar leek heimelijk, net als hun vader, de mening te zijn toegedaan dat Judith overdreef. Als straf voor iedereen, ook voor zichzelf, besloot Judith geen *papa* meer te zeggen, en dus had alleen Salome nog een papa, de grote meisjes hadden een Heinz, van wie ze 's avonds zelfs een slokje wijn mochten drinken.

Tom had Xane uitgelachen toen hij hoorde dat ze in de herfst met Oudgrieks zou beginnen. Daarmee, had hij gezegd, kon je zelfs in Griekenland niet in de bediening werken. Xane had die domme uitspraak tot wet verheven. Ze gebruikte hem ook in gesprek met Judiths vader, als haar eigen vondst uiteraard, en haar hoge jukbeenderen verkleurden onder Judiths blik. Ze vertrouwde op Judith, maar Judith vroeg zich af waarom.

Heinz bleef gelaten, hij had zelf Oudgrieks gehad, de jaargangen voor hem zelfs nog Hebreeuws. Dat je als bakker Plato noch Homerus nodig had kon hij bevestigen, zei hij met een spottend lachje, aan de andere kant, niet alle kennis heeft direct nut. Je traint je denkvermogen, zoals een sporter aan zijn conditie werkt. Toen hij Judiths moeder ontmoette, studeerde hij altivool

en compositie, maar daar hadden zijn dochters toen nog geen flauw idee van.

Ik weet zeker dat hij het goed vindt, fluisterde Xane die avond toen ze in bed lagen. Ze was ondertussen even bezeten van haar geheime plan om op het laatste moment samen van school te veranderen als van die Tom.

Waarschijnlijk mag ik van hem alles wat jij mag, antwoordde Judith, maar daar was ze helemaal niet zo zeker van. Ze voelde zich niet in staat om ook maar aan school te denken, ze kon geen beslissing nemen, ze had er de kracht noch de energie voor. Ze wilde het op z'n beloop laten, zelfs al zou dat uiteindelijk Oudgrieks inhouden, hoewel ze in Latijn ook al geen groot licht was. Ze wilde samen met Claudia en Xane naar school blijven gaan en na schooltijd met hen allebei of met een van hen naar de bakkerij gaan om huiswerk te maken, woordjes te leren, met chocolademelk en koekjes erbij, en het maakte haar sowieso niet uit wat men haar waar dan ook wilde laten leren. Ze wilde zeker niet zonder Xane en dus alleen met Claudia en Oudgrieks achterblijven, maar Claudia alleen laten vond ze ook niet oké. Ze haatte die Tom, dat was het enige wat ze zeker wist, maar dat kon ze maar beter voor zichzelf houden. Het liefste had ze gewild dat de zomer eindelijk zou duren, met Xane en de sigaretten achter in de tuin en 's avonds de lp's, en misschien zou Xane na verloop van tijd stoppen met brieven schrijven, en nog later zou er iets gebeuren of ook niet, en op een dag zou het evengoed, als vanzelf, duidelijk worden hoe het verder zou gaan.

Denk je dat je met hem naar bed zult gaan? vroeg ze zonder te fluisteren in het donker.

Judith! Ben je gek geworden?!

Hoezo? Daar zul je toch wel mee bezig zijn.

Nee, daar ben ik niet mee bezig! Dat kan ik me helemaal niet voorstellen en bovendien gaat het me daar helemaal niet om, maar dat begrijp jij toch niet.

Misschien gaat het hem wel daarom, zei Judith en ze grijnsde ongezien.

Zo is hij niet, siste Xane, wat weet jij er nou van. Hou je mond nou maar.

Midden in de nacht werd Judith wakker van geluiden die ze in halfwakkere toestand niet kon thuisbrengen. Toen ze haar kamer uit kwam, liep ze in het donker Salome tegen het lijf. Op blote voeten, hand in hand, gingen ze op het lawaai af, naar beneden, naar de keukendeur die op een kier stond. Door de kier heen zagen ze hun moeder in de badkuip zitten, met haar handen op het water slaan, spetteren en lachen en zingen, zo nu en dan schreeuwde ze ook iets, maar de kinderen begrepen niet wat. Haar vader stond voor haar, met een uitgevouwen handdoek, een tragische torero, smekend. Tussendoor ging hij aan de tafel zitten, met de handdoek over zijn knieën, steunde op zijn ellebogen en schudde zijn hoofd in zijn handen. Op een gegeven moment stond hij abrupt op, liet de handdoek op de grond glijden, liep met grote passen op haar af en greep haar bij haar bovenarm. Salome pakte Judiths hand steviger vast. Maar hun moeder lachte alleen maar, ze gooide haar hoofd in haar nek en schudde het bliksemsnel heen en weer, zodat haar haren om haar hoofd suisden als een natte vacht, en ze lachte diep en naargeestig, zoals hun hond naar duiven blafte. Allengs werd ze rustiger, minder hysterisch, maar voordat ze begon te huilen trok Judith Salome bij de deur weg en slopen ze terug naar haar kamer. Daar brandde inmiddels licht. Xane zat overdwars in haar bed, met haar rug tegen de muur, ze keek verschrikt. Wat is er aan de hand, vroeg ze terwijl er in de keuken glas aan diggelen viel, is er iets gebeurd? en toen moest Judith weer lachen.

Nee hoor, zei ze met het onschuldigste gezicht dat ze kon opbrengen terwijl ze de deken voor haar zusje omhooghield, mama gaat nu eenmaal soms midden in de nacht in bad, dat is

doodnormaal, vraag maar aan Salome. En Salome knikte ijverig en herhaalde, ze zit in bad, ze zit alleen maar in bad, en kroop in Judiths bed, schoof langs haar heen, dicht tegen de muur, rolde zichzelf in de dekens en sliep.

De volgende dag stond mama, bleek en geurend, jam te koken in de keuken. Xane, zei ze, en ze hield glimlachend haar hoofd schuin zodat je haar wel een knuffel had willen geven, steeds groter, steeds knapper – is alles goed met je? Hebben jullie het gezellig met z'n tweeën? En Xane knikte en leek gerustgesteld en begon haar natuurlijk meteen te helpen met de enorme hoeveelheden pruimen en abrikozen die Heinz waarschijnlijk in alle vroegte bij de groothandel had gehaald. De rituele vraag of ze zin had om weer naar school te gaan, benutte Xane meteen maar door haar Oudgrieks-twijfels op tafel te leggen, ze ging zelfs zover dat ze bekende dat je je nog tot kort voor het begin van het schooljaar op een andere school kon aanmelden, dat ze dat had uitgezocht, maar mama glimlachte alleen maar, als beneveld door de geur van fruit, en mompelde afwerend dat ze het niet wist, dat ze daar te weinig verstand van had om haar advies te geven, en dat Judith vast en zeker verdrietig zou zijn als Xane van school zou gaan. Zijzelf trouwens ook.

Judith maakte dat ze wegkwam.

Later, toen Salome en zij verstrengeld over de vloer rolden, kwamen die twee aangerend als een *Einsatzkommando*. Mama had het snijmes niet eens weggelegd. Toen Salome haar zag, zwol haar vreselijke gekrijs aan tot een fortissimo, ze stompte en trapte, alsof je met publiek erbij extra punten kreeg. Ze wist zichzelf los te rukken en stortte zich op haar moeder. Toen ze haar armen om haar heen sloeg, tilde die slechts afwerend haar ellebogen op en liet zich vastklampen. Haar handen waren natuurlijk kleverig van de jam.

Judith kwam overeind.

Ze heeft in mijn bed geplast, zei ze terwijl ze naar de door el-

kaar gewoelde lakens wees. En nu wil ze mijn bed niet opnieuw opmaken.

Dat is niet waar, huilde Salome, ik heb alleen maar met water geknoeid. Judith trok het bedlinnen naar zich toe, maakte er een prop van die ze haar kant uit gooide: Bewijs het maar door eraan te likken.

Haar moeder leunde tegen de deurpost en zei niets. Nog altijd hield ze, als een vogel die op het punt staat te vluchten, haar armen in de lucht, weg bij haar jongste dochter, in één hand het mes.

Xane pakte het natte laken op. Waar ligt het schone beddengoed? vroeg ze, en Judith keek haar kwaad aan en zei: De linnenkast staat in de blauwe salon. Xane vluchtte weg en had kennelijk moeite om de juiste spullen te vinden, want toen ze eindelijk terugkwam was Judith Salomes haar aan het vlechten. Salome had haar doosje met de bonte sjaals op schoot, waarvan ze er per se eentje aan Xane en eentje aan haar zus wilde geven. Het huis was doortrokken van de geur van fruit.

In die dagen belde Claudia herhaaldelijk op, maar in Huize Baer werd de telefoon zelden opgenomen. Vader was meestal te ver weg aan het klussen en maakte te veel lawaai, de grote meisjes hingen, als ze niet in de wijnbergen aan het wandelen waren, ergens helemaal achter in de tuin rond, moeder ontweek het apparaat zoals ze met iedere andere onbekende deed, dus als er al iemand opnam was het Salome, die vaak in de keuken zat te tekenen. En zoals alle elfjarigen had Salome een slecht geheugen. Daarom gaf ze Claudia's berichtje dat ze terug was en Judith en Xane echt moest zien niet alleen te laat door, maar ook zonder iets van de dringende ondertoon die erin door had geklonken.

Kuis Miesje heeft haar geiten en koeien in de steek gelaten, zei Judith loom wiegend in de hangmat, en Xane kreunde: Nu verveelt ze zich natuurlijk.

Ze konden haar niet gebruiken, niet nu. Judith had al genoeg te stellen met die abstracte Tom, die een aanzienlijk deel van Xane van haar afpikte, en Xane zat te broeden op de beste strategie om van school te veranderen. Claudia vormde daarin een onzekere en te verwaarlozen factor. Maar als de erwt onder de matras van de prinses leek het te irriteren, het terugkerende gerinkel van de telefoon dat ze zo nu en dan hoorden als de ramen van de villa openstonden, Heinz niet net aan het boren was en de wind uit de goede richting kwam.

Judith moest en zou hasj kopen; boven bij het wijnlokaal was ze ooit een keer aangesproken door een jongen. Op zijn handpalm, die hij haar gedurende enkele seconden liet zien, hadden aluminiumkleurige glimmende bolletjes gelegen die hoge verwachtingen bij haar hadden gewekt. Xane vermeed het thema zo goed en zo kwaad als het ging; als Judith haar er rechtstreeks op aansprak – Kom je nu nog mee of niet? Ik kan ook prima alleen gaan! – beweerde ze dat ze het zonde van het geld vond. Waarschijnlijk was ze lamgeslagen door de anti-drugspropaganda van haar ouders en stelde ze zich voor dat ze als gehyponotiseerd door de wereld zou wankelen zonder nog maar het minste benul te hebben van wat ze zei of deed. Bij wijze van afleidingsmanoeuvre morde ze dat ze het kinderachtig vond, een duur, effectloos speeltje voor mensen die enkel en alleen voor de verleiding van het verbodene vielen.

Op een ochtend besloot Judith resoluut dat ze die dag, definitief, het spul zou gaan kopen en roken. Tegenstribbelend ging Xane mee.

Onderweg naar boven, vlak voor het wijnlokaal en het prominentenrestaurant, op de plek waar ze de jongen met de bolletjes destijds had gezien, stond een telefooncel. Van daaruit, stelde Xane voor, zou ze haar moeder kunnen bellen om haar eindelijk op de hoogte te stellen van haar besluit met betrekking tot het veranderen van school. Misschien, als alles enigszins gladjes